

Митрополит кратовски Михаило
1657.

Запис

Милошћу Божијом Михаило, митрополит коласијски и кратовски, штитски и радомирски. Дођох у свети град Јерусалим и поклоних се живоносном Гробу Христовом и светим местима, у којима оваплоћен Христос чудеса створи. Дођох ја са браћом својом јеромонахом Дамаскином и ђаконом Никодимом из Руске земље године 7165 [=1657], на Пасху хришћанску, 29. марта, круг сунца 25, у руке треће године.

Казивање о путовању у Јерусалим

Једанаестог децембра 1657. године у Москви српски митрополит Михаило испричао је како је 1654. отпуштен од царског височанства после Ускрса и отишао из Москве преко Пољске и Влашко-молдавске земље, чији су га владари примили и отпустили са чашћу. А из Влашкомолдавске земље преко Српске земље стигао је у Атонску гору не прошавши кроз Цариград. И проведе у Атонској гори две године, јер на мору беше непрестан рат између Турака и Венецијанаца, а Атонска гора је над морем.

И из Атонске горе пошао је ка Јерусалиму октобра 1656. године. И путовао је морем у корабљи према Египту. И остао је у Египту месец дана. А из Египта пошао је копненим путем на камилама. И стигао је у Јерусалим прве недеље Великог поста. И дошао је поклонити се Крсту. Ишао је у Витлејем, и у Витанију, и на Јордан, и на Маслинову гору, и у Гетсиманију, и ка Светом Сави Освећеном и у друга света места на поклоњење.

А у Крстопоклону недељу са намесником патријарха јерусалимског Доротејем епископом служио је у Великој цркви Васкрсења Христовог, јер патријарх у то време није био у Јерусалиму, него у Цариграду по позиву султановом, пошто је био у спору са Јерменима око Витлејемске цркве.

А у Велику суботу пред вечерњу приспе време да иде у сам Гроб Господњи са намесником патријарховим. И митрополит обиђе око шатора Гроба Господњег три

пута. И по обиласку око шатора са незапаљеним свећама намесник патријархов пошао је ка Гробу Господњем у шатор. А митрополит Михаило оде Турчину и даде му не малу награду како би га пустио да уђе са намесником у Гроб Господњи. И намесник патријарха јерусалимског заповедио је Турчину да не пушта митрополита нити било кога другог, мада је тај Турчин примио велику награду од њега. У тај шатор ушао је само намесник и затворио двери и био тамо на пола часа. И из шатора је ушао у цркву носећи са собом запаљене свеће рекавши како су се те свеће запалиле у Гробу Господњем дејством Светог Духа. И те свеће је поделио митрополиту, јерменском патријарху и другим људима. И митрополит Михаило је испитивао тај пламен. И његов жар пали исто као и сваки други стварни пламен.

А како је намесник патријархов зажегао огањ у Гробу Господњем и према њему [Михаилу] непознато је, јер га нису пустили у Гроб.

А по изласку из Гроба Господњег са свећама овај митрополит и други људи улазили су у Гроб да се поклонe.

И у Великој цркви он је са намесником служио вечерњу и божаствену литургију.

И у четвртак те Светле недеље митрополит је пошао из Јерусалима и стигао у Цариград петнаестог јуна.

А у време када је он стигао у Цариград, тада је у Цариграду постављен за патријарха бруски митрополит Партеније, човек добар и хваљен.

А пре овог патријарха, а после пређашњег патријарха Партенија, кога су Турци казнили, била су наименована два патријарха од митрополита, али њих народ није волео, јер су се они утркивали да купе патријаршиство, те су изабрали тог бруског митрополита познавајући његов узоран живот.

А према пређашњем патријарху Партенију Турци су извршили казну на Страсну недељу, јер је неки његов непријатељ написао лист на име царског височанства у коме је писало како су православни хришћани притешњени од нечастивих Турака, а рат између Турака и Венецијанаца непрестано траје, а и Немци Турке надјачавају и Турци од њих гину, те да царско височанство, коме су они сви ради, пође ратом на Цариград. И укравши од патријарха печат, тај лист запечатише патријаршијским печатом. И незнано на који начин, Татари су на путу украли тај лист и предали везиру у Цариграду.

И прочитавши тај лист, везир одмах заповеди да му дође патријарх Партеније. И показавши му тај лист, упита га зашто такве смућујуће листове пише. И погледавши тај лист, патријарх рече да га он није писао, а печат на том листу је патријаршијски, а како је стављен не зна.

И везир не поверова патријарховим речима, него заповеди да патријарху ставе уже око врата и да га воде по граду три дана, а гласник да виче објављујући тај лист што патријарх таквим писмима чини смутњу међу народима. А после три дана заповеђено је те је патријарх висио на тргу, на улици међу дућанима. И висио је три дни, а онда су га скинули и вргнули у море. А Грци су дали за њега откуп како би га извадили из мора и сахранили. И док су Грци молили за погреб тела, за то време тело његово пливало је поврх воде и до краја није потонуло. А неки људи говорили су да док је он висио, те три ноћи видели су над главом његовом светлост велику.

И скоро по убиству цариградског патријарха настао је празник светлог Христовог Васкрсења, а за патријарха никога још нису изабрали. А обичај је цариградских патријарха да на тај празник носе турском султану част. И на тај празник почео је султан питати зашто на данашњи хришћански празник нису били код њега са даровима. И грчке старешине рекоше да немају патријарха и зато султану нема дарова. И султан посла да се потражи митрополит или било какав старац те да се истог часа постави неко за патријарха. И тог дана не нађоше не само митрополита, него нити било ког монаха, јер су се сви у страху сакрили, а и јерусалимски патријарх Пајсеј у то време сакрио се, али у то време никога нису од Грка убили.

А у Цариграду видео се он [Михаило] и са јерусалимским патријархом Пајсејем. И патријарх му је испричао како је био у спору са Јерменима око Витлејемске цркве. И помоћу Божијом та Витлејемска црква дата је њему, патријарху, а Јерменима речено да се истерају.

И он, будући у Цариграду, видео је из Српске земље митрополите и Србе и питао их за патријарха Гаврила. Рекли су му да је патријарх Гаврило у Српској земљи здрав и да није било никакве неправде над њим од Турака. А на престо патријаршијски изабран је нови патријарх Максим митрополит. А изабран је зато што је патријарх Гаврило, док је био у Москви, писао у Српску земљу властима да је он остао у Москви код царског височанства, а они нека себи изаберу другог патријарха кога хоће. И они су према том његовом писму изабрали новог патријарха. А сада он, патријарх Гаврило, жели да буде по пређашњем на патријаршијском престолу, али власти то не желе.

И пошао је он из Цариграда јуна месеца у Атонску гору. А из Атонске горе ишао је преко Српске, Молдавско-влашке и Пољске земље и преко владарског града Черкаса стигао у Путиваљ.

А антиохијског патријарха Макарија видео је у Молдавско-влашкој земљи, одакле није смео да пође у Антиохију због страха од Турака.

А у господарском граду Черкасу није се срео са хетманом Иваном Виговским, јер је он у то време био у Чигирину.

Идући путем у Черкас, десило се да је чуо како хетмана Ивана Виговског задњепарски Черкаси воле, а они Черкаси који су са ове стране Дњепра не воле га и плаше га се што је он Пољак и што не би хтео савет са Пољацима.

И митрополит је разговарао са многим Черкасима и тешио их да се они ничега не плаше него да живе без бојазни и да се уздају у Господњу милост. И од тога су се многи Черкаси поучили и били успокојени.